

demii, kde nebude možno srovnání se znalostmi gymnastů, vytvoří se snadno zvláštní měřítko pro absolventy akademií, se snahou zkoušku jim ulehčiti. Nebezpečí jest tím větší, že se bude jistě jevití pochopitelná snaha, aby co možná nejvíce absolventů akademie na fakultu vstoupilo*).

Knihovna Mitteisova, známého zesnulého papyrologa, který působil v letech 1887 až 1895 na německé pražské universitě, byla zakoupena státem československým a rozdělena mezi seminární knihovnu právnické fakulty university Komenského v Bratislavě a university Karlovy v Praze, kamž byla krátce před Velikonocemi příslušná část dopravena.

Anketa o reformě studia. O některých obecných otázkách nadhrožených anketou v čís. 6. »Všehrd« rozvinula se čilá debata na schůzi pražské redakční rady konané 15. dubna t. r.

K první otázce bylo souhlasně odpověděno, že je nastoupiti reformu, ovšem reformu zásadní a definitivní a sice tak, že by skonování její bylo provedeno postupně podle ročníků do čtyř let.

Na druhou otázku rovněž souhlasně bylo odpověděno, že studium má se referovati ihned, jakmile bude vypracován přesný plán reformní.

Na to byla přesunuta debata na otázku šestou a zásadně bylo stanoveno, že studium nelze ani zkrátit, ani prodloužit. Velmi živá debata rozvinula se o rozdělení v oddíly. Dosaženo bylo dohody stran možnosti obmeziti historickoprávní studium na 2 semestry byť i tu bylo nebezpečí, že určitá část studentů ztratí snadno něco času přípravou ke zkoušce, s podminkou, že budou z přednášek vyloučeny části, kterých nelze ve studiu platného práva valně zužitkovati. Zároveň nadhozena myšlenka, že by bylo možno některé partie přiřadit jako historický úvod až v části o platném právu, což v Praze předpokládá jednu budovu (Čáda). Spor nastal o rozdělení zbývajících doby. Referent (Čáda) navrhl, aby druhá státní zkouška byla možná po sedmém semestru, takže 3 semestry by byly judiciálně-státovědecké a jeden ryze státovědecký. Proti tomu byl navržen (Lukášova) jako termín nižší semestr šestý a státovědeckým disciplinám vyhrazeny 2 semestry, což bylo většinou přijato. Proti návrhu byl vysloven názor (Solnař, Novák), aby dělení druhého oddílu nebylo vůbec zaváděno, zejména proto, že některé obory judiciální předpokládají znalost disciplin státovědeckých (Režný), jednak že lhůta k nastudování látky judiciální je 6 semestry příliš úzce vyměřena.

Jednotlivé odpovědi nebyly ještě definitivně stylisovány, také z toho důvodu, že lze čekati odpovědi písemně, z nichž některé již došly. V debatě bude se pokračovati na redakční radě příští. Ča.

LITERATURA.

Alphonse Aulard: *La Révolution française et le Régime féodal*. I vol. in 16^o, str. 283. Librairie Félix Alcan, 1919. Cena 3 fr. 50 — A. Aulard, je již znám svými díly o Revoluci francouzské. Krátce po světové válce vydal tento nový cenný příspěvek k její historii po stránce ekonomicko-sociální. Odpovídá jím na dvě důležité a neměně i zajímavé otázky: Jakou roli hráli francouzští sedláci v událostech mezi r. 1789 až 1793? a Jaký vliv měla na hospodářské postavení sedláků zákonodárná díla Konstituanty a Konventu?

Autorovi se podařilo sebrat rozsáhlý dokumentární materiál, protokoly zákonodárných shromáždění, panské seznamy dávek placených i v naturálních odváděných sedláků, registra úřadů, dopisy osobností, které v té době vykonávaly vliv na vývoj poměrů. Výsledkem jeho rozboru

*) Redakční poznámka. Zpráva v předešlém čísle pocházela z pera brněnského našeho spolupracovníka.

je důkaz, že silou Revoluce i příčinou její obměn byli sedláci. O jejich nespokojenost se opírala buržoasie a řemeslníci při politické revoluci v r. 1789, jejich sebevědomí dohnalo revoluci v roku 1792 a k teroru Konventu 1793. A. Aulard dokazuje, že Konstituanta v noci 4. srpna 1789 nezrušila materiální tíhu feudálních práv, že její »politika byla konservativní, represivní, opravdu buržoasní a protlidová«. Venkov se proti ní bouří a dochází splnění svých vlastních požadavků: zničení feudálního zřízení, v jeho nejtěživější strance, ekonomické a sociální, teprve zákonem konventu ze dne 17. července 1793.

Nově dílo A. Aularda je hojně doplněno doklady, a podává nám také přesnější obraz sociálního a hospodářského stavu francouzského sedláka v předvečer Revoluce. Také pokusy Direktoría a Konsulátu o oslabení účinků zákona ze 17. července 1793 jsou zde uvedeny, jako poslední doznívání odporu proti radikálním vymoženostem sedláků.

Jan Procházka (Nancy).

Dr. Kamil Krofta: »Čtení o ústavních dějinách slovenských«. (Praha, nákl. Klubu Historického, str. 72.) — Upozornujeme na tento spis, jenž vznikl z přednášek autorových, konaných v květnu m. r. na extenzi university Komenského v Bratislavě. Jest to první vědecký, syntetický obraz ústavních dějin slovenských, jež jsou v podstatě ovšem ústavními dějinami uherskými vůbec, neboť Slovensko netvořilo, v rámci říše uherské nikdy zvláštního správního území, jsouc tak jen přímo u částkou státního správního okruhu uherského. Ale dnes je stejně jisté, že určitý vliv na jeho vývoj stavovský, hospodářský a ústavní a že to byly nikoliv v poslední řadě vlivy české, jež dosti výrazně — mám na zřeteli některé momenty hospodářské a sociální — odlišují historickou tvářnost »horní země« od ostatních Uher. To připouští ostatně i maďarští historikové. Že bylo zde nově a nabádavě upozorněno na tyto specifické vlivy, jež společně vytvářely hospodářský a ústavní charakter Slovenska — to jest zajisté přední zásluhou této knihy, i kdyby neměla předností jiných. Ale ty jsou.

Mám na mysli zvláště mistrné vylíčení a vystižení podstaty některých institucí v kap. III. (komitátní zřízení a ústřední správa, počátky stavů zemských, zemské sněmy a sjezdy komitátní). Tato kapitola dovede obzvláště upoutati náš interes, neboť autor neopomíjí stále srovnávat tyto instituce s našimi sněmy a krajskými sjezdy, a tak vznikne nejedna zajímavost, která by jednostrannému vylíčení ušla. Autor jest ovšem znamenitým odborníkem v těchto otázkách a tak se mu při tomto stálém zřeteli srovnávacím podařilo podati obraz ucelený a vyhnouti se těžké překážce, jež stává se do cesty badateli o dějinách slovenských — totiž naprostý nedostatek průpravné práce monografické... Spis věnován Jozefu Škultéty-mu. Doporučujeme jej stejně historikovi jako právníkovi.

Jestliže jsme již u slovenských dějin, nutno upozorniti na některé práce v tomto oboru z doby nejnovější, jež napsal Václav Chaloupcký, profesor československých dějin na universitě Komenského. Krátké, ale pronikavé studie sem hledící — K nejstarším dějinám Bratislavy 1922 (Sborník filozofické fakulty univ. Kom.), S v. S v o r á d, 1922 (Průdy VI.) a j. osvětlují předmět nově a sahají ke kořenům problémů, jež dosud tíží slovenskou historií. Práce ty naznačují soustředěný postup k hlavnímu dílu »Staré Slovensko«, které jest již v tisku a o němž neopomineme čtenářům »Všehrda« referovati.

Rud. Holinka, Bratislava.

Václav Dresler: Polsko a Poláci. Nákl. grafických závodů v Praze a v Plzni, — 1922. Str. 720. — Plzeňská knihovna č. 4. — Obsáhla kniha Dreslerova představuje nám, jak autor poznamenává, materiál, předběžně zpracování ku obsáhlému dílu o Polsku, které autor hodlá vydati v několika svazcích. Dresler již před válkou zajímal se studiem poměrů polských a byl nad jiné povolán k tomu, aby studii o Polácích napsal. Učinil tak s velkou svědomitostí a úctyhodnou pílí. Maje zájem o Poláky před válkou, tím více zajímal se o vzkříšené Polsko a toto Polsko

chce představit českému čtenáři. Svou knihu rozdělil Dresler ve tři části: část kulturně historickou, část národohospodářskou a část všeobecně kulturní. V první části Dresler nejprve uvádí pojem Polska zeměpisného a etnografického. Z jeho vylíčení možno poznati, že Polsko není krajem výhradně polským, že tu jsou části, kde obyvatelstvo nepolské jest ve většině (85,5% ve věvodství volyňském atd.). Mluví tu i o osídlení i o rozhranění náboženském. Kapitola další jest stručným vylíčením dějin Polska od počátku jeho dějin až do doby Augusta II. Autor potom přechází k historickému rozvoji státních idejí v Polsku. Stručná tato kapitola, obsahující jen 6 stránek, dosti vystižně charakterisuje rozvoj státních idejí v Polsku. Autor své vylíčení založil na dílu Balzerově a Tymienického. Bylo by mu ovšem velice posloužilo přečísti si i práce Kadlecovy o polském státním vývoji.

Tyto kapitoly byly úvodem kapitole další, která je předčí obsahlosti a propracovaností. Dresler líčí tu politické dějiny Polska od jeho rozdělení až do r. 1915. Kriticky shrnuje materiál o prvním dělení Polska a bez zastírání odhaluje zlobu Pruska i carského Ruska, s jakou postupovaly proti Polsku. Líčí dále poměry, jaké nastaly v Polsku po prvním dělení, upozorňuje na činnost Výchovné komise, zřízené r. 1773 jako prvního ministerstva školství, líčí povstání květnové ústavy z r. 1791 a poměry jaké nastaly po druhém a třetím rozdělení Polska. Nezakrývá tu bezohlednosti nepřátelů Polska a zvláště nesnaží se skryti idealisováním krutosti rusisace Polska. Dresler nazývá dělení Polska mezinárodním zločinem. Jeho vylíčení jest nejen věcně bohaté, nýbrž mluví tu na mnohých místech i cit. Pro tuto dobu byla by mu k úplnosti ovšem velmi posloužila práce Kutrzebova o Polsku po rozdělení, již citovánu jsme u něho neviděli. Propracování by také vyžadovala doba posledních desítiletí před r. 1915 a postavení Poláků ve válce světové, kde pro nás není dosti jasná politická kombinace Poláků s Rakouskem a Dohodou a bylo by bývalo také dobře zdůrazniti, jaký vliv mělo rozdělení Polska mezi tři různé státy na povahu polského národa. Bylo by bývalo dobře vysvětliti poměr mezi Krakovem a Varšavou a Lvovem a mezi těmito středisky a mezi naším státem. Poslední kapitolou prvního oddílu je vylíčení politické struktury v Polsku od r. 1914 až do 1922. Autor tu uvádí jednotlivé politické strany, jejich velikost a hlavní jejich listy.

Část druhá národohospodářská jest bohatá obsahem. Autor tu postupně v kapitolách o zemědělství, průmyslu a obchodu líčí bohatost přírodních darů Polska a schopnost Polska uplatniti se jako jedna z nejbohatších zemí Evropy na poli hospodářském. V kapitole o úkolech polského národohospodářství po válce Dresler shrnuje úvahy vyslovené polskými národohospodáři, při čemž sám věří ve znárodnění hospodářského života polského a osvobození ho od cizích kapitalů a jeho vybudování pomocí kooperativů. V další kapitole jedná o palčivé otázce emigrace a spojené s ní parcelace půdy. Vysvětluje poměr šlechty ku středním a malým rolníkům, ukazuje na obtíže, s jakými setkávají se reformy novým Polskem podnikané v prostředí lidí málo ještě vzdělaných, ciferně zachycuje rozdělení půdy mezi jednotlivé vrstvy a věří v budoucnost polského zemědělství. Dresler dále probírá otázku exportu v Polsku. Upozorňuje v dalším na zvláštní hospodářské postavení Poznaňska a jeho poměr ku ostatnímu Polsku a připojuje vylíčení hospodářského stavu Polska po válce do pol. r. 1922 podle informací vicekonsula Velechovského. Dresler velmi pilně v této celé části národohospodářské shrnul data o hospodářském stavu nového Polska a ukazuje v ní opět velmi bystré postřehy o skutečném stavu země nezapíraje vad, které má tento stav. Dresler pevně věří v nápravu těchto vad a vyslovuje se velmi optimisticky. Kdo shlédl žírné lány Polska a poznal z vlastních zkušeností, co znamená pro stát polský jeho výhodná poloha, pochopí naděje Dreslerovy. Ale na jedno Dresler zapomněl: že dlouho ještě potrvá než Polsko využije svého přírodního bohatství. Polsko je typem země přechodní mezi východem a západem, kde na jedné straně vyspělá kultura naráží na překážky úplné negramotnosti velké části národa. O tom, jak vyspělá jest kultura oné části národa polského, která blíží se západu, píše

Dresler v části třetí, všeobecně kulturní. A tu především opět mluví o školství, o jeho ohromném pokroku od doby osamostatnění Polska. Neuvádí však, kolik škol by bylo ještě třeba a kolik negramotných ještě v Polsku jest. Staré hříchy hlavně carské vlády ruské bude třeba ještě dlouho zahlazovati. V ostatních kapitolách postupně píše o malířství, o hudbě a o písemnictví.

Z obsahu knihy Dreslerovy jest patrné, jak bohatý jest materiál, který obsáhla. Jest se proto jen těšiti na podrobné zpracování jednotlivých kapitol, které Dresler v úvodě slíbil. Rauscher.

Prof. dr. Jos. Gruber: Populační otázka. — (Praha. Melantrich »Lidová Universita« sv. VII. 8^o. 1922. str. 103.) — Jako VII. svazek »Lidové university« vychází Gruberova studie o některých problémech populačních, která je zvláště upraveným a rozšířeným souborem článků, uveřejňovaných za války v »Obzoru národohospodářském«. Ač autor v předmluvě podotýká, že tendence knihy setká se v nynější novomalthusiánské době jistě s odporem, nalezneme naopak v jejích stránkách mnohou uspokojivou odpověď na těžké otázky dneška, takže můžeme směle říci, že Gruberova studie přichází právě včas. Po stručném úvodním shrnutí historického vývoje populační politiky a teorie věnuje autor kapitolu základním pojmům pohybu obyvatelstva, které demonstruje na klasickém příkladu ubývání obyvatelstva, na Francii a na »slovanském nebezpečí« pro Německo se strany Ruska. Pokud se týče střední Evropy všimá si přirozeně nejvíce postavení českého národa v populačním ohledu, jak vůči předválečnému Rakousku, tak nyní v republice vůči jejím neslovanským obyvatelům a zdůrazňuje nebezpečí pravdivosti výroku že jsme na nejlepší cestě státi se slovanskými Francouzi. V dalších kapitolách probírá autor jednotlivé příčiny klesání porodové číslíce, působící ovšem kolektivně a zmiňuje se o některých teoriích, které pokles ten vysvětlují, na př. teorie blahobytová, vzdělanostní, urbanisační a j., nebo konečně teorie racionalisační, která je rozhodně nejpозорuhodnější. Dále zkoumá poměr náboženského vyznání ke klesání porodnosti, dochází sice k výsledkům, že čára porodového úbytku stoupá od pravoslavných přes katolíky a evangelíky k ateistům (Francie), ale není jisto, zda je zde příčinou náboženské vyznání či přirozená povaha mladých a starších ras. Konečně se autor dotýká i problému ženského zaměstnání, uvádí sice mnoho výroků, které ženu výdělečně činnou činí zodpovědnou za úbytek dětí, ale k tomu Gruber poznamenává výstižně, že úbytek porodů počíná ve vrstvách, kde žena žije bez práce, obklopena největším blahobytem a že ho zavinuje přechasto i muž, který nechce býti otcem.

Zbývá otázka, je-li úbytek porodů zjevem blahodárným či zhoubným. Proti důvodům a obavám novomalthusiánů stává Gruber optimistický poznatek, že ne množství potravin, ale práce, která má býti vykonána, určuje hustotu obyvatelstva a na výstražných příkladech z minulosti ukazuje osud národa, který nepečuje o svůj dorost. Opakuje, že nebezpečí pro evropské národy není v předlidnění, nýbrž v pozvolném vymírání. Probírá na konec státní politiku populační na poli právním, národohospodářském, výchovném i mravním, ukazuje na jejich slabost a bezmocnost, dokud základní příčiny klesání porodnosti trvají. Závěrečná kapitola je věnována pozitivní péči o mateřství, připomíná dluh společnosti vůči nemanželským matkám a dětem a poukazuje na škůdce zdravého a čestného potomstva pohlavní choroby a ohromnou číslící umělyci potratů. Na konec autor připomíná důležitost kvality lidského pokolení — ale dodává, že podle teorií Darwinových je jednou z podmínek kvality — možnost výběru, tedy kvantita.

Knižka prof. Grubera je krásné a sympatické dílko, nejen hlubokými znalostmi autorovými a skvělou jeho dikcí, nýbrž i pevným mravním rázorem a radostnou vírou, že síla, krása a zdraví povedou lidstvo k neustálému pokroku. —ix.

Problém ochrany menšin. Uspořádal Alois Hajn. Nákladem Orbis. V Praze 1923 str. 300. Nové uspořádání politických poměrů po světové válce přineslo přesunutí mnohých politických otázek z fora vnitrostátního

ního na forum mezinárodní. Jednou z těchto otázek jest také problém národních a rasových minorit. Již dříve byl to problém mezinárodní; byl ale upraven mezinárodním právem jen v poměrně málo případech a spíše příležitostně. Zásadní rozdíl jest zejména v tom, že kdezto dříve byla ochrana minorit národnostních i náboženských provedena pod garancí velmocí, dnes stojí tyto minority pod ochranou Svazu Národů. Pro Československo jest otázka minoritní a její současná úprava mezinárodní otázkou aktuální par excellence. Proto dlužno vítati obsáhlou knihu Hajnovu, která přináší ke studiu toho problému značné množství látky. Obsahuje jednak samostatné studie J. Kallaba »Otázka ochrany menšin jako problém práva mezinárodního«, Chmelařovu »Národnostní minority v evropských státech« a Hajnovu »Snahy o další rozšíření ochrany menšin a požadavky v tom směru vyslovované«. První se obírá s jasností a důkladností u toho autora známou právní stránkou problému. Druhá je snůškou dat statistických a přehledem zákonodárství v jednotlivých státech. Tento přehled jest pro nesnadnou přístupnost pramenů zvláště vítati. Bylo by však velmi potřebno, aby byl připojen přehled i hospodářských poměrů členů menšiny, které často mohou býti směrodatné pro politickou situaci (na př. na Slovensku, v Elsasku a j.). Elsaská otázka byla pominuta příliš stručně a ne zcela výstižně (na př. vyhlášky dějí se ve Štrasburku německy i francouzsky; tuším, že u samosprávných úřadů je jazyková otázka upravena liberálněji než u úřadů státních). Bylo úplně pominuto Lucembursko, ač tamější poměry národnostní jsou velmi poučny. Hajnova stať přináší přehled snah o ochranu minoritní, vzešlých zejména z iniciativy soukromé, či jen polooficiální. Tak obšírně uvádí zejména snahy Společnosti pro Svaz Národů, Meziparlamentní Unie atd. Vedle toho kniha otiskuje část Rostingovy zprávy podané sekretariátu Svazu Národů, dále zprávy a protokoly o jednání třetího shromáždění Svazu Národů. Tyto však by bylo bývalo tuším vhodnější zaraditi zkráceně v čelo druhého oddílu »Dokumenty«. Tento oddíl knihy obsahuje veliké množství materiálu, zejména mezinárodní smlouvy o menšinách a jiné diplomatické dokumenty, pak československé zákony ústavní, vztahující se k minoritní otázce. Tato snůžka činí z knihy velmi vítanou příručku pro každého kdo hledá rychlé a přesné poučení. Jest však nevhodné, že neuvádí odkud citovaný text přejímá, což může vaditi zejména při textech přeložených z cizího jazyka. Dlužno upozorniti na menší nedopatření. Tak na př. na str. 260 citovaný text jest částí Úst. List. samé, ne uvozovacího zákona.

Celkem dlužno říci: kniha jest záslužným dílem, vítaným celé politické i právnické veřejnosti.

Vědecká ročenka právnické fakulty Masarykovy university v Brně. II. (1923) v Brně 1923 (Barvič a Novotný). Druhý svazek této kolektivní vědecké »representace« brněnské právnické fakulty jest význačný tím, že zde vedle příspěvků členů profesorského sboru jest uveřejněn článek z řad posluchačstva. Je to práce kol. K. Koukala ze semináře církevního práva. To jest skutečnost jistě charakteristická a pro posluchačstvo povzbudivá. — Profesor Vacek pokračuje jako děkan ve studijním roce 1922—1923 v dějinách fakulty.

Prof. Dr. Karel Engliš uveřejnil článek »Obyvatelstvo«, který který je ukázkou (hlava V. odst. C) z chystaného díla o národním hospodářství. Na několika málo stránkách nastiňuje svým zhuštěným a jádrným slohem celý soubor problému populační politiky. Pojednává o dosavadních směrech populační teorie a politiky: před Malthusem, o obratu způsobeném učením Malthusovým a o sporu o ně; k němu zaujímá autor stanovisko svými definicemi absolutního a relativního přelidnění. Absolutní přelidnění jest mu nepoměr mezi počtem obyvatelstva a technickou možností obživy vyráběti, kdežto relativním jest nepoměr mezi počtem obyvatelstva a hospodářsko-právní možností obživy. Absolutního přelidnění v přítomnosti není. Otázka leží tedy jen ve společenském zřízení — Dále pojednává autor o stanovisku populační politiky nové doby, která věnuje více péče kvalitě populačního tělesa než

kvantitě jeho a tím ústí do politiky sociální. Stat končí krátkým odstavcem o populační statistice.

Prof. Dr. Frant. Weyr vrací se v článku »Úprava právního postavení politických stran« k svojí již dříve opětovně obhajované myšlence o nutnosti právní úpravy politických stran. Ta plyne autoru z jeho přímočarého a důsledného chápání poměrného zastoupení. Popírá vůbec, že by dnešní odevzdávání hlasů pro určité kandidáty bylo volbou v technickém slova smyslu a navrhuje, aby oba úkony spojené dnes v jednom volebním aktu: volba stran a volba kandidátů této strany, byly odděleny tak, aby každý volič nejprve se přihlásil k určité straně a to buď dal jí svůj hlas jen za účelem volby nebo se stal jejím organizovaným příslušníkem. Tito poslední měli by právo účastnit se voleb uvnitř strany, jimiž by strana posílala za sebe na ni připadající počet poslanců. Zákon, jenž by upravoval právní postavení politických stran, obsahoval by hlavně ustanovení o tvorbě orgánů strany a jejich kompetenci a dále ustanovení o inkompatibilitě mezi členstvím výkonného výboru strany a poslanečtvím za stranu. Jen tak možno odstraniti výtku samozvané oligarchie, kterou reprezentují předáci dnešních stran, jichž organizační normy po právu neexistují nejsouce známy našemu právnímu řádu.

Prof. Dr. Jar Kallab v úvaze »Pohnutky nízké a nečestné« ujasňuje přesvědčivým způsobem stejnojmenný problem, jenž souvisí těsně s kriminálně politickou snahou, vypovídající mnoho o pokroku a směřnicích vývoje trestního práva. Vedle objektivních a subjektivních integrujících znaků trestného činu (příčetnosti a zavinění) lze užití ještě jiných duševních stavů pachatelových jako regulativů potřebsnosti různých druhů trestní reakce státní. Po rozboru pojmů charakteru, smýšlení, pohnutky (kterou lze chápati jednak jako »psychickou příčinu skutku«, jednak jako smýšlení, jež umožňuje, aby pohnutky určitého druhu vyústily v čin«), s nimiž zákonodárcové za uvedeným účelem operují, rozhoduje se pro pojem smýšlení, jenž jako »sympton charakteru« prakticky nejlépe uspokojuje. Účelnou cestou, kterou soudce dochází k podřadným pojmům, charakterisujícím stránky duševního života pachatelova, jest hodnocení těchto psychických zjevů podle norem objektivních (t. j. takových, »jež si můžeme mysliti jako chtění subjektu, jenž by nepodléhal lidským slabostem a špatnostem, jenž by při svém chtění se řídil jen tím, co v lidsství jest trvalého na efemerních životech jednotlivých lidí nezávislého«) které jsou mlčky trestním právem delegovány — právě jako při zásadě volného oceňování právodů soubor norem logiky — při čemž »soudce má trestní čin i vinu zkoumati v jejich souvislosti s ostatním životem pachatelovým a teprve podle souborného tohoto obrazu si utvořiti úsudek, zda pachatel jednal v souhlase s objektivní normou nějakou, neb zda se proti ní prohřešil«. Zhuštěné závěry autorovy nevysvětlují jen podstaty příslušných ustanovení platného práva, nýbrž dávají též zákonodárci pro budoucnost teoreticky odůvodněnou direktivu. D.

Prof. Dr. Josef Vacek ve svém pojednání »O zasnoubení v církevním právu římsko-katolickém«, úryvku to z chystané obsírnější práce, podává jasným a přehledným způsobem historický vývoj a význam instituce zasnoubení dodávaje k tomu kritické poznámky. Prof. Vacek úvodem objasňuje sociologický podklad této instituce v dobách sociálních drným slohem celý soubor problému populační politiky. Pojednává sociologické podstaty instituce zasnoubení v dobách útvarů státních; tu jednou pokládá se zasnoubení za skutečný poměr právní, podruhé zase vzhledem k sociální důležitosti instituce manželství upírá se zasnoubení vůbec právní závaznost. Následné systémy právní národů, ve kterých se začalo šířiti křesťanství, zaujímají odmítavé stanovisko k otázce závaznosti smlouvy zasnubní a tak také původní křesťanství o závaznosti zasnoubení nevyslovuje svůj názor. Až právoznalectví církve řím.-kat. po styku s národy germánskými a slovanskými stanoví právní závaznost zasnoubení, propůjčuje proti zasnoubenému, který nedostal závazku, žalobu a uvaluje naň překážku manželství vylučující. Kanonistická doktrína, Tridentinum a decretum »Ne temere« způsobily poklesnutí právního

významu zasnoubení a přinesly řadu novot, ale ne do té míry, aby stále neviděly v instituci zasnoubení poměr právní. Teprve Codex opouští tyto tradiční názory církve řím. kat. a prohlašuje zcela otevřeně, že závazek ze zasnoubení není závazkem právním, jest pouze t. zv. obligatio naturalis t. j. nezávadatelná a neuznává zasnoubení za jakoukoliv překážku manželství. Uznává toliko — ovšem nelogicky — že strana bezdůvodně zasnoubení zrušivší jest povinna straně druhé nahraditi škodu skutečně vzešlou. —Km.—

Prof. dr. **Baxa** ve článku »Zásada dělení moci ve státu a soustava parlamentární sleduje geneticky vznik a vliv nauky Montesquieuovy o dělbě moci státní, jak vyvozena ze zidelisované a tím i zkrleslé ústavy severoamerické, v Evropě pak byla postulátem politickým školy konstituční se zřejmou tendencí proti absolutismu panovníckému. Tato politická tendence nauky, jež téměř během celého 19. století probíjela se k uznání a přijata pak ve všech ústavách jako princip vedoucí, je přičinou, že nebyla včas poznána její protichůdnost se systémem parlamentním, s nímž ve většině případů na evropské pevnině je kombinována, neboť, je-li aspoň částečně možné materiální dělení funkcí státních, není tomu tak naprosto při formálním dělení. Systém parlamentní, jehož kořenkou je Anglie, na pevnině nejprve jako ústavní zvyklost zavedený, potom v řadě monarchií a zvláště republik (i u nás!) ústavními zákony zaručený je neslučitelný s principem dělby důsledně provedeným, který jako politická zásada ustupuje ze sféry aktuality do historie se zánikem absolutismu. V. V.

Prof. Dr. **Dobroslav Krejčí** ukládá v obšírné stati »Pojmy«, »politika«, »národní hospodářství« a »národohospodářská politika« materiál, který je výsledkem jeho úvah o základních pojmech národního hospodářství. Osou jejich je snaha podati především jasnou definici národohospodářské politiky. Za tím účelem tvoří předmět jeho spekulace základní pojem »politika«, již definuje jako »snahu upravití jisté poměry podle něčích zájmů, pokud se úprava ta dotýká zájmů veřejných« — přičemž postupuje metodou induktivní. Rozdělení pojmu politiky možno provésti podle subjektu, předmětu, zájmu, způsobu úpravy, projevu snahy a podkladu, o nějž se snaha opírá. K definici vědy politické používá důsledně pojmu vědy jak jej vyložil loni při konstrukci vědy statistické. Věda je mu ve smyslu dynamickém »soustavnou činností, cílevědomou a účelnou, která směřuje k obohacení lidských vědomostí o nové poznatky«, ve smyslu statickém znamená pak »soustavný soubor výsledků určitého výseku takové činnosti«. Aby vymezil konečně pojem národohospodářské politiky, definuje — věren své metodě — pojem národního hospodářství a proto zabývá se zase pojmy »statek«, »stav hospodářský«, »hospodářský subjekt« a »hospodaření«. Národohospodářská politika je pak »soubor snah po úpravě národohospodářských poměrů podle jakýchkoli poměrů podle zájmů národního hospodářství (t. j. souboru jednotlivých hospodářství uvnitř určitého národa)«. Výměr vědy o národohospodářské politice podává se obdobně z definice vědy politické, právě jako věda o národohospodářské politice rozpadá se analogicky na teoretickou, historickou a praktickou, jejíž vůdčí ideou je dobro celku, t. j. mravní ideál co možná největšího zdokonalení a obšťastnění lidstva. Od vědy o národohospodářské politice je rozlišovati nauku o národohospodářské politice, která představuje autorovi jen určitý výsek vědy o ní, totiž jen soustavu obecných poznatků o národohospodářské politice v jejím celku. D.

Prof. Dr. **Rud. Dominik**. **Prameny čs. bursovního práva v dějinném vývoji**, v studii k úvodní kapitole knihy: »Bursovni obchody po stránce právní, stručně a zhuštěně podává autor nástin vývoje bursovního práva od prvního počátku ediktu Marie Terezie, který pro jeho historický i právní obsah uvádí v plném původním znění. Vystižnou zkratkou zachycuje každou podstatnou změnu a vyzvedá všechny kristalisační prvky bursovního práva z různých etap vývoje: definici bursy, její účel, předmět obchodu, znamenání kursů, policejní dozor, instituce dohodců, zákaz pokoutních obchodů, umělé tvoření kursů, obchodů lhůtních a

premiových, navštěvování bursy, změny vzniklé zásadou samosprávy bursy a její okleštění novelou z r. 1903. Stejně sleduje vývoj i v oblasti uherského práva až po nejnovější jeho úpravu zák. z r. 1922. Poslední část pojednává o právu obyčejovém jako pramenu práva. M—d.

Článek prof. Dr. J. Sedláčka »Poznámky k navrhované reformě dědického práva« je jednou z řady studií, jež věnuje reformě občanského zákoníka. Nepouští se do teoretických sporů, ale vždy krátce vyjádří své stanovisko k určitému ustanovení právnímu a navrhuje pak formulaci, již pokládá za účelnou. Tak navrhuje jasnější znění § 540 (nezpůsobilost dědická pro zločin proti zůstaviteli) a úpravu § 561—562 (akrescence). U §§ 567, 568, 616 upozorňujeme ve srovnání s řádem o zbavení svéprávnosti na nesrovnalost, že osoba částečně zbavená svéprávnosti je, jde-li o možnost pořizovati, v nevýhodnější posici než úplně zbavená. Souhlasí se zostřením solemnit allografního testamentu, navrhuje doplnění § 585 tak, že svědkové testamentu musí býti do 6 měsíců u soudu přísežně vyslechnuti. Vytýká pak, že nebylo pamatováno na odstranění redakčního poklesku v druhé větě § 693 a schvaluje rozšíření § 762 i na vdovu. Nový zákoník nemá býti jen překladem díla roce vžitého a osvědčeného, ale nutno vždy přihlížeti i k právu na Slovensku platnému, které může v leckterém směru vhodně doplniti obč. z. platný v histor. zemích (ustanovení o větvěném majetku). Ský.

Prof. Dr. Jan Lövenstein v článku »Finanční věda v rámci národohospodářské noetiky« aplikuje Englišovy noetické principy a svoje dosavadní úvahy o hodnotě na pole vědy finanční. Klade požadavek, aby věda finanční měla jediný vrchní pojem, který by byl podřazen vrchnímu pojmu národohospodářské vědy, neboť finanční věda je odvětvím věd národohospodářských, ale který by se od něj lišil tím, co činí finanční vědu samostatnou. Může zde ovšem jíti jen o objektivní postulát národohospodářský, který vyjadřuje Engliš jako ideál člověka, Lövenstein formuluje jako minimum zla. Vrchní postulát finanční vědy nalézá pak Lövenstein v relativně nutném minimu zatižení o poplatného celku i jednotky. Lövenstein nastiňuje pak důsledky tohoto ústředního postulátu fin. vědy. Z minimálního zatížení celku mu vyplývají úkoly fin. vědy: znáti minimální nutná vydání, znáti výši a ráz příjmů, sdělávati rozpočet a konečně znáti možnost a účelnost příjmů mimořádných. Z minimálního zatížení poplatné jednotky vyplývá klíč, jak mají býti příjmy veř. svazku repartovány. A zde dochází autor k pravému opaku t. zv. prospěchové theorie totiž k zásadě: čím větší (důležitější, nezbytnější) prospěch, tím nižší ekvivalent. Služby nejdůležitější má pak poskytovat stát úplně zdarma (ochrana života a majetku), aby se nenalezl nikdo, koho by cena jejich odradila od jejich konsumu. Neboť výška dávky a intenzita potřeby služby, která se za ní poskytuje, jsou dvě složky tíživosti dávky. Do tohoto rámce pak velmi dobře zapadají autorovi poučky dosavadních učebnic fin. vědy o třídění zásad státního hospodáření: soukromohospodářské, veř. podniku, poplatkově a obecného výdaje i o t. zv. zásadách daňových. —n—

Článek JUC K. Koukala: »Vliv Husových názorů o poměru státu a církve na čtyři artikule pražské« propracovává podrobně na základě obsáhlé znalosti husovské literatury thesi prof. Vacka vyslovenou v »Právních názorech« o vlivu Husově na formulaci čtyř artikulů, pokud týkají se poměrů církve a státu. Jde především o artikule třetí a čtvrtý, neboť při prvních dvou (svobodné hlásání slova božího, přijímání podobojí) činnost státu omezuje se na pouhou garancii. Pokud jde o artikul třetí (světské panování kněží), při čemž vliv Husův zdá se sporný pro nejasnost této otázky v jeho dílech, rozhoduje se autor na základě podrobného prozkoumání příslušných míst v Husových spisech pro kladné zodpovězení. Vliv Husův na redaktory čtyř artikulů je nepopíratelný ve čtvrtém artikulu, (stavování hříchů atd.) thematu to Husem často diskutovaném. Studie je uzavřena dolíčením ostatních Husových názorů na stát, pramenících ve Wicliffovi, jak staly se podkladem národní církve kalíšnické, jež až do svého zániku byla uchovatelkou velkých reformátorských tradic husovských. V. V.

Erster deutscher Juristentag in der Tschechoslowakei, Verhandlungen. Prager Jurist. Zeitschrift, (Kommission: Kraus, Reichenberg). 89. 154. — Vybór prvního sjezdu německých právníků v Československu vydal protokoly o sjezdu konaném dne 19. a 20. května 1923 v Karlových Varech. Teprve jejich vydání dává nám přehlednouti celkovou práci, již je možno vzdáti plnou čest a chválu. Jednání, až na několik menších nárazek zejména předsedy sen. prof. Mayra-Hartinga v úvodní řeči o utlačení německém lidu, byla vesměs věcná a svědčila o nevšední pílí, připravenosti a živém zájmu. Debata byla zpeřena také účastníky z Německa hlavně z Berlína (Stapp, Heymann, Kipp) a z Rakouska. Celkem bylo konáno 10 schůzí včetně zahajovacího a konečného zasedání. Na pořadu byly tyto otázky: 1. Reforma občanského práva; 2. Reforma vlastnění; 3. Reforma studia; 4. Příslušnost k rozhodování o nárocích proti státu; 5. Rakouský zákon o obecně hospodářských podnikcích; 6. Správně soudní příslušnost okresních a župních úřadů; 7. Reforma trestního práva; 8. Daňová reforma. Výsledkem konečným bylo ustavení »Státního výboru sjezdu německých právníků v Československu.«

Sjezd a jeho protokoly zasluhují pozornosti i vzhledem k našemu příštímu sjezdu, který časově se opoždí o dvě léta. A buďž dovolena i kacířská poznámka: Sjezdu německého účastnilo se jako členů 31 posluchačů práv. Český sjezd podle dosavadních dispoic připouští pouze absolvované právníky. V tom je podstatný rozdíl, ale tolik je jisto, že absolvováním stane se tak málo člověk právníkem jako zápisem na fakultu a nemůže tedy absolutorium býti nějakým kriteriem, když k němu není ani třeba nutno vědomostí potřebných pro státní zkoušku a doktorát.

Ča.
Casopis pro vědu právní a státní roč III. (1924) čís. I.—II. přináší článek Otakara Klapky o druhém mezinárodním kongrese pro vědy správní v Bruselu, obsahující kromě značně podrobného referátu kritické poznámky k jednáním sjezdovým, dále článek prof. Sedláčka pokračující v jeho »Poznámkách k revisi občanského zákoníka« z minulého ročníku, studii Václava Řehořky »Promlčení lhůta právních jednání denního života« a Zdeňka Neubauera »Meze moci nařizovací« která zaujímá stanovisko k známému loňskému sporu státovědeckému z hlediska teorie normativní. V oddíle »Literatura« otištěn je zejména obsáhlý referát o Hatschekově díle »Völkerrecht als System rechtlich bedeutsamer Staatsakte« od Dr. Bohumila Kučery.

—n—
Bruselská Revue de droit pénal et de criminologie, III, ročník, (str. 1180) přináší články kriminologické z oboru práva trestního, soudního lékařství a vědecké policie (nauky bližící se kriminalistice ve smyslu Grossově). Všeobecnou zajímavost má zejména pojednání dra Alexandra: »Contribution à l'étude de la psychologie des délinquants«, kde autor na základě textů roztrídil vězně pozorované v laboratorii v Bruselu — Sanit-Gilles na 6 tříd, z nichž každá vyžaduje individuálního způsobu výkonu trestu. Dr. Galet pojednává o ženě zločinné v Belgii, Schuind o recidivě, dr. Hoven ve článku »Contribution à l'étude des délinquants aliénés« dotýká se zajímavé a též pro nás aktuální otázky ústavu pro vězně duševně choré a přimlouvá se, aby není-li možno zříditi ústav toho druhu zcela samostatný, nebyl přičlenován jako v Belgii ústavu choromyslných, nýbrž trestníci. Umístění v takovém ústavě má se díti na dobu neurčitou. Po člancích kriminologických, psaných dle belgické tradice většinou lékaři, bude právního historika zajímati pojednání Gardihasovo o trestním právu attickém a dílech řeckých tragiků. Revue přináší bohatou judikaturu, bibliografii a zprávy z celého světa. Z těchto rozsahem i zajímavostí vyniká výklad ředitele Delierneux o trestnici mladistvých (prison-école) v Merxplasu, která je po mnohých stránkách jistě z nejzajímavějších ústavů toho druhu na evropském kontinentě.
 Dr. Solnař.